

GELEGENHEIDSREDE

UITGESPROKEN BIJ HET OPGAAN VAN DE

BOEREN-GENERAALS

NAAR GODS HUIS,

DOOR

W. HOEK

Predikant der Nederlandsche Evangelische kerk
te Brussel.

OP ZONDAG 12 OKTOBER 1902.

Op verzoek uitgegeven, geheel ten voordeele van de Weduwen
en de Weezen der twee Republieken.

BRUSSEL
EVANGELISATIE-DRUKKERIJ.

GELEGENHEIDSREDE

UITGESPROKEN BIJ HET OPGAAN VAN DE

BOEREN-GENERAALS

NAAR GODS HUIS,

DOOR

W. HOEK

Predikant der Nederlandsche Evangelische kerk
te Brussel.

OP ZONDAG 12 OKTOBER 1902.

Op verzoek uitgegeven, geheel ten voordeele van de Weduwen
en de Weezen der twee Republieken.

BRUSSEL
EVANGELISATIE-DRUKKERIJ.

Den Lezer Heil!

Voor de **Boeren-Generaals**....

Voor het pleit van **Zuid-Afrika**....

Voor de helden in den gevoerden **worstelstrijd**....

Voor het **overblijfsel** des volks, voor de **weduwen** en **weezen**, die nog niet zijn **uitgeroeid**....

Voor het behoud der **nationaliteit** en **taal**, van het **vrije onderwijs** op eigen scholen....

Voor het **rechtmatig ideaal**, om **Transvaal** en **Oranje-Vrijstaat** voor de toekomst te behouden, waar het nu de **geliefde vierkleur tijdelijk** over moest geven....

Dáárvóór, en nog meer ware te noemen.... zijn alle pennen in de weer, zijn honderd-duizenden harten ontgloeid, zijn even zoovele beurzen geopend, gaan er stemmen op van kansels en tribunen, hoe lang al reeds, en nóg is de stof niet uitgeput, de geestdrift niet versluisd, de offervaardigheid niet gestaakt. —....

Is het wonder, dat ook **deze Toespraak**, die tegelijk een afscheidsgroet, een geloofsgetuigenis en een pleit voor **Zuid-Afrika** is, de wereld ingezonden wordt, naar Noord en Zuid, in de Nederlandsche en Fransche taal,... voor **Waalsch** en **Vlaamsch België**, en ook voor **Holland**? —

Wij hebben het sterk aangeraden te doen, en **Ds. Hoek** is er op ingegaan. — Het woord dient de goede zaak, en die zaak verdient 't ten volle! —

Victus-vincam = „Overwonnen ben ik overwinnaar”: Deze leuze wordt op **Zuid-Afrikaanschen bodem** doorleefd, en leve in onz' aller harten!

14 October 1902.

G. L. LAAN.

Page 45

The first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the

VOTUM en GEBED.

Voorgelezen Psalm 42.

Psalm 84, 1.

Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot,
O Heer, der legerscharen God!
Zijn mij uw huis en tempelzangen!
Hoe branden mijn genegenheên,
Om 's Heeren voorhof in te treên!
Mijn ziel bezwijkt van sterk verlangen:
Mijn hart roept uit tot God, die leeft,
En aan mijn^v ziel het leven geeft.

Als wij U, edele Generaals, met de Uwen aan deze plaats mogen ontmoeten, dan is het niet, om U de kroon op het hoofd te zetten. Gij zoudt de eerste zijn, om die er weder af te werpen. Wij zijn in Gods huis, waar het lied der schepping, hélaas bijna geheel verstorven, toch immer nog ruischt, en weder ruischt: « alles wat adem heeft, love den Heer ». En daarbij komt, dat er waarlijk geen reden is om te juichen, maar wel om te schreien. Ja, ik zou het met u willen doen, en ik wenschte, dat hier de plaats bereid ware, om te zamen neder te knielen en te schreeuwen tot God in den hemel. Ik ben overtuigd, dat uw hart bloedt onder al het gejubel der menigte, hoewel ik

erken, dat de bron van al dat eindeloos gejuich God en den oprechten menschen aangenaam is.

Wij willen te zamen Gods aangezicht zoeken, uitroepen: God alleen is groot. Hem eeren in stilheid en onderwerping, en in de betooning van levend geloof.

Vóór jaren was de thans vergrijsde President Krueger, die heerlijke Mozesfiguur, in dit kerkgebouw. Gedurende den oorlog kwam telkens een in Europa gekomen Transvaalsche of Oranje-Vrijstaatsche broeder, op den Zondag in deze stad vertoevende, aan deze plaats. Onze lieve vrienden Maleherbes hadden reeds hun vaste bank, nu ledig geworden door hun terugkeer. Thans mogen wij u, Helden-Generaals, in ons midden zien. O, wij verblijden ons, want *uw* volk is *ons* volk, *uw* geschiedenis is *onze* geschiedenis, en, wat meer zegt: *uw* God is *onze* God!

Zoo zijn wij dan in deze oogenblikken te zamen, om dien God, onzen God groot te maken, en elkander op te bouwen op ons allerheiligst geloof, inziende in Gods Woorden van belofte en trouw, vol van Profetie.

Zingen wij eerst te zamen de woorden van Gezang 193 : 1 en 7.

De Heer is God, een eenig Heer,

De Heer is God en niemand meer :

Erkent het, alle volken,

Vanwaar de zon in 't oosten blinkt

Tot waar z'in 't westen nederzinkt

In 't rood der avondwolken.

De Heer is God, de Heer regeert ;

Jehova, die het licht formeert

En 't duister op doet komen ;

Door Hem is alles wat bestaat;
Hij maakt den vreed' en scheidt het kwaad:
Verheerlijkt Hem, gij vromen!

Kom tot Jehova, Adams kroost!
Hij is de God, het heil, de troost,
Dien allen zoeken zouden!

Buig, buig u neder, alle knie!
Dat elke tong Hem hulde bié!

Aanbid en word behouden!
Treedt toe, spreek uit, betuigt en zegt:

In Hem is sterkt', in Hem is recht,
Tot Hem zal alles komen,

Den God, die recht en waarheid spreekt,
Den God, die van genade spreekt

In 't hart van alle vromen.

Ons tekstwoord is: Psalm 126.

Als de Heere de gevangenen Zions wederbracht, waren wij gelijk degenen die droomen.

Toen werd onze mond vervuld met lachen, en onze tong met gejuich; toen zeide men onder de Heidenen: De Heere heeft groote dingen aan dezen gedaan.

De Heere heeft groote dingen bij ons gedaan; dies zijn wij verblijd.

O Heere! wend onze gevangenis, gelijk waterstromen in het zuiden.

Die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien.

Die het zaad draagt, dat men zaaien zal, gaat al gaande en weenende; maar voorzeker zal hij met gejuich wederkomen, dragende zijne schoven.

Vooral deze woorden : « die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien ».

Een lied Hammaäloth is deze psalm. Een op-
tochtslied, een « bedevaartslied » ook vertaald. In
't eerste gedeelte zou men zeggen : het lot is ten gun-
ste gekeerd. In het tweede wordt de zaak tot een gebed :
O, Heer! wend onze gevangenis! Zekerlijk is deze
psalm vol van geloof en geloofsverwachting, die dan
eens zijn « in excelsis » zingt, alsof alles reeds heerlijke
werkelijkheid is, maar dan weder klaagt in den toon van
« de profundis » : uit de diepte roep ik tot U, o Heer!

Mij dunkt, dat ieder geloovig hart dit verstaat.
Gelijk onze Heer Jezus Christus, de Held des Geloofs
bij uitnemendheid in zijn waarachtig menschelijk
leven, zich door alles heen geloofd heeft ; in het oog-
blik, dat Hij hellesmart smaakte, in bewustzijn van
zijn menschelijk gevoel, dat Hij van God verlaten
was, zich uit de diepte opwerkte aan het handvat
des geloofs « Mijn God » ; doch ook zijn oogeblikken
gehad heeft, waarin Hij opsteeg in adelaarskracht,
alsof het lijden al geleden en de dood al gesmaakt
was, en Hij b.v. uitriep : de ure is gekomen, dat de
Zoon des Menschen zal verheerlijkt worden (Joh. 12,
23), op welke geloofsuitdrukking de Vader zijn « Amen »
spreekt in de stem, die als een donderslag van den
hemel klinkt : Ik heb Hem verheerlijkt, en Ik zal
Hem wederom verheerlijken (vers 28).

Voorwaar! deze psalm is een geestelijk lied, hoe-
wel gezet in een toonschaal van aardschen toestand
en tijdelijke verwachting. En, als ik het wel versta,
is het thema van het lied dit :

« Tranenzaad is de bron van toekomstige verheuging. »

Als wij dit dan maar goed begrijpen, dat de treurende moeten zijn « treurende Zions », de gevangenen « gevangenen Zions ».

Zeer zeker, gezaaid wordt er door ieder. En het leven brengt stof genoeg tot weenen. Wordt het menschelijke leven niet vaak, ik bedoel niet door de zwartgallige menschen, die geen zonlicht kunnen verdragen, maar door de ernstige menschen, door de diepe naturen een « tranendal » genoemd? Als wij in Psalm 84 zingen :

« Steekt hen de heete middagzon

« In 't moerbeidal — Gij zijt hun bron,

« En stort op hen een milden regen »,

dan staat er in 't oorspronkelijke :

« Steekt hen de heete middagzon

« In 't tranendal . . . ! »

Doch men weent er niet bij. Anders zouden de vertroostingén Gods meer kunnen doorwerken. Die niet tot Zion behoort, niet tot het volk Gods, dat Hem vreest en gerechtigheid werkt (Handel. 10, 45), klaagt, murmureert, vloekt misschien zelfs wel, al ware 't alleen hierin, dat het niet gelooft en niet berust. Dezen zaaien *bitterheid*. En omdat zij niet weenen, maar ijdelijk of schamper lachen, gelijk de spotters, die in Ps. 42 uitroepen : « Waar is uw God? » en in Ps. 73 : « hoe zou het God weten en zou er wetenschap zijn bij den Allerhoogste? » staat er voor dezulken dreigend geschreven : « Wee u, die nú lacht,

want gij zult treuren en weenen!» (Lucas 6, 25).

Om waarlijk te weenen, moet men ootmoedig, nederig zijn; een ziel hebben, die gebukt gaat onder eigen en anderer leed en schande.

Om te weenen, moet men gelooven, God erkennen, Zijn liefde in Christus belijden. En dan, dan is de bron des weenens ontsloten, het tranendal ons deel, omdat we in het waarachtige licht de zwarte duisternis onderkennen, die ligt over het deel der schepping Gods, waartoe wij behooren.

Wie gelooft, nochtans gelooft; God blijft erkennen als Licht en het evangelie van Jezus Christus als Waarheid in het midden der Egyptische duisternis; en daarom zijn God nimmer vloekt, maar altijd zegent, en eert in gehoorzaamheid en toewijding des levens, blindelings volgende, als het niet anders kan, — die zaait *tranen*, tranen van onderwerping, van geduld, van berusting en stil vertrouwen, tranen van martelaarsmoed, zingend met Paulus en Silas in den kerker en lovend met de martelaren op den brandstapel.

Ik meen, dat het *Boerenvolk* van *Zuid-Afrika* zulke tranen geweend heeft. En nu gaat het — o, God! hoe vreeselijk! — nu gaat het « al weenende »!

Dat volk heeft al de bitterheden in den beker gehad. 't Kan nu klagen met de klaagliederen: «Schouwt het aan en ziet, of er een smart zij gelijk mijne smart.» (1, 12). Ontzettend diep is het ondergedompeld geworden in Gods zee, zóo, dat ze uitroepen « Al Uwe baren en Uwe golven zijn over mij heengegaan.» (Psalm 42 : 8). O, men wordt er koud van, als men er aan denkt.

En dat, *waarom?* Toch niet, omdat ze zondaren zijn boven de anderen? Gelijk de achttien, op wie de toren van Siloam viel, geen schuldenaars waren boven alle menschen, die in Jeruzalem woonden! Daar is geen duivel op aarde, die dat zou durven lasteren. Als 't er op aan zou komen, zich met mede-menschen te meten, durft het *Boerenvolk* te zeggen, met den ouden President aan 't hoofd: «Wat weet gij van mij te zeggen? God is onze getuige. En, zijn er zonden aan ons, welke zonde is er aan ons, die niet aan u is?»

Maar dit is hun standpunt niet. Zij rekenen niet en meten zich niet met menschen, maar ze rekenen en ze meten zich met — God!

En dan gevoelen ze iets van Job in zich, die eindigde met den dag van zijn geboorte te vervloeken, en willen ze klagen met den psalmdichter: «Ziet, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonde heeft mij mijne moeder ontvangen.» (Ps. 51 : 7). Ik herinner, wat ik den vorigen Zondag nog aan deze plaats getuigde, en wat de Johannesburgsche Correspondent van de *Kölnische Zeitung* schrijft, dat hij het antieke stoïcisme prijst, waarmede de Boeren berusten in de verwoesting van hun have en goed. Zij gevoelen zich niet verslagen door de Engelschen; maar de Engelschman is voor hen de geessel Gods, die hen slaat, opdat zij gelouterd zouden worden. Ik herinner, wat Generaal *De Wet* j.l. Maandag in de *Harmoniezaal* getuigde: «Wij zijn stil en onderworpen, omdat wij de zaak uit Gods hand aannemen.» — M. H.! deze getuigenis is een lauwerkrans te meer om de slapen

der Generaals en om die van hun volk. Want het edele deel des volks drinkt met de leiders den bitteren beker uit Gods hand. Nochtans: ik protesteer tegen het woord «*Stoïcynsche*» gelatenheid, want dit is een heidensch begrip. En de vraag, de zucht, de klacht: «Waarom, Heer?» «Waarom ga ik in het zwart vanwege des vijands onderdrukking,» sluit *niet* in zich een aanklacht tegen God.

Heeft onze Heilige Heer ook niet aan het kruis uitgeroepen: «Mijn God, mijn God, *waarom* hebt Gij Mij verlaten?»

Waarom? Waartoe? Waartoe die onberekenbare schade in have en goed? Waartoe dat ontzettende verlies van een 30.000 menschenlevens? Waarom moest *Zuid-Afrika*, o, God! het graf worden van veler idéaal, waarin de edelste goederen van 's menschen hart begraven werden: het geloof in God, de hoop op den triomf van recht en waarheid, de liefde van en tot den naaste?

Komt, doen wij in ons lied deze klacht hooren, een klacht uit het hart van de kinderen Zions, doch over welke klacht schijnt het morgenrood van de vertroostende en uitredding toezeggende liefde en trouw van God!

Psalm 42, 4. 6. 5.

'k Denk aan U, o God! in 't klagen,

Uit de landstreek der Jordaan;

Van mijn leed doe 'k Hermon wagen;

'k Roep van 't klein gebergt U aan.

'k Zucht, daar kolk en afgrond loeit,

Daar 't gedruisch der waatren groeit,

Daar uw golven, daar uw aren
Mijn benauwde ziel vervaren.

'k Zal tot God, mijn steenrots, spreken :

“ Waarom, Heer, vergeet Gij mij ?

“ 'k Ga in 't zwart, door rouw bezweken,

“ Om mijns vijands dwing'landij,

“ Die mij hoont, mij 't hart doorboort,

“ Dat gestaåg deez' lastring hoort :

“ *Waar is God, op wien gij bouwdet,*

“ *En aan wien g'uw zaak vertrouwdet? »*

Maar de Heer zal uitkomst geven,

Hij, die 's daags zijn gunst gebiedt :

'k Zal in dit vertrouwen leven,

En dit melden in mijn lied.

'k Zal zijn lof, zelfs in den nacht,

Zingen, daar ik Hem verwacht,

En mijn hart, wat mij moog' treffen,

Tot den God mijns levens heffen.

O, niet waar, het « waarom » is al verstorven op de lippen, zoowel van den psalmdichter als van den geloovige van onzen tijd. Het blijve verstorven. Want zoo heel licht wordt het tot zonde!

Ik heb mij dikwijls geërgerd over het « waarom » van de twijfelaars en de spotters. In elk geval: wij zijn niet meer kinderen van de bedeeing der schaduwen. Wat het Oude Testament niet weet, weet het Nieuwe.

Daarin is eigenlijk maar één « waarom » te vinden: het « waarom » van Jezus aan het kruis. En sints dat « waarom » is opgelost in het feit van Jezus' opstanding, met al het heerlijke, wat dat feit om-

geeft, geldt deze hoogheilige en heerlijke waarheid : „door lijden tot heerlijkheid”.

O, ons tekstwoord draagt die gulden waarheid al in zich: «die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien.»

Gij, helden in strijd, geloof en onderwerping, hebt de zaak, waarop het aankomt, beter begrepen, dan het zenuw-krankte, in zijn edelste deelen verlamde *Europa* en *Amerika*.

Wat *Europa* en *Amerika* betreft, die hebben geen tranenzaad gezaaid. De volkeren misschien — een weinig, en — oppervlakkig. Hun tranenvloed is in elk geval niet sterk en gaat niet diep genoeg. Hoewel bij het volk oneindig meer gevoel van recht en waarheid, en menschelijk medelijden is te vinden dan bij de grooten, de regeerders der aarde. *Wind* hebben zij gezaaid, **storm** zullen zij oogsten. In den dag, waarin God alleen zal groot zijn (Jesaja 2 : 11), zullen de hooge oogen vernederd en de hoogheid der mannen nedergebogen worden.

Reitz, de gewezen staats-secretaris, zei terecht: «Ik kan en wil niet vergeven; God zelf verbindt de vergeving aan het berouw. En berouw heeft Engeland niet».

En hoe schuldig staat Christus' kerk in Engeland en elders, die den Kaïnsmoord hebben geduld. Het zwaard blijft overal getrokken. Wilt gij den vrede, wapent u ten oorlog. — Dit machtwoord, dat, naar ik meen, ook een *Bismarck* bij voorkeur zeide, wordt overal toegepast. Op de grenzen van *Macedonië* staan 60.000 man Turksche troepen met 500 kanonnen. **Geen tranen, maar bloed wordt gezaaid!**

Maar gij, edele Generaals, hebt met de uwen **tranen** gezaaid, tranen, kostbaar als paar'len. Ik noemde *Zuid-Afrika* een graf, ik noem het ook *een opstanding*.

Uw strijd is heldhaftig, vorstelijk geweest. Uw lijden is... Christelijk geleden; Christelijk, ik ken geen beter woord. Hélaas, dat dat woord, dat alles in zich bevat, zoo verwaterd is. Uw bukken was een «daad», die gij deedt, niet die gij ondergingt, gelijk onze Heer stervende zijn hoogste daad deed. Ja, uw bukken is het hoogste, het edelste, dat gij gedaan hebt. Ik heb daarvoor geen woorden. Het is «zelfbehoud» geweest, door u als vrij volk los te laten. In uw overgave te *Pretoria* op den 31ste Mei hebt gij openbaard de grootste spanning van uw geloof. Want stervende als vrij volk, hebt gij gezegd: Wij willen geen *lijk* zijn, wij willen **leven**! Zoo is uw overgave de eerste levenskreet van het geboren kind, dat den naam dragen zal van «*Vrij Zuid-Afrika*».

Toen Paulus herboren was op den weg naar Damascus, werd hij in de woning, waar de evangelist Filippus hem opzocht, biddende gevonden. Zoo ook gij. O, ik hoor u en uw volk smeecken: «Heer, Heer, wend onze gevangenis!» *Die zóó bidt, gelooft aan de verlossing*. Opdat de juichtoon éénmaal worde: «de Heer heeft groote dingen aan ons gedaan, want Hij heeft de gevangenen Zions wedergebracht.»

In uw hoogste triomfen werdt gij niet hoogmoedig. Een uwer, generaals, verklaarde Vrijdag j.l. te *Utrecht*: «elken dag ná den strijd stonden wij verbaasd over Gods werk. Een handje vol tegen een

machtig rijk.» In uw nederbukken zegt gij eenvoudig:
«God wil het.»

Gij, Generaal *Botha*, hebt op de jongelingsvereniging te *Stellenbosch*, voor uw vertrek naar *Europa* (u ziet, dat wij alles weten!), gezegd: «de pijnlijkste dag voor ons was om vrede te maken, en niet alleen de mausers neer te leggen, maar ook om de vlag af te halen en onze onafhankelijkheid vaarwel te zeggen. Wij waren, terwijl wij onderhandelden over den vrede, gedurig in het gebed, en de uitslag is u bekend. Laat ons nu rusten onder den vrede. Gods wil moet geschieden.»

O, *Zuid-Afrika* is mij een *openbaring* geweest, een *opstanding* in onzen in twijfel en ongelooft weggstervenden tijd. Welk schouwspel van «samensnoering van Christelijke deugden» hebt gij ons getoond, tot in het diepste ongeluk toe. En nu als fiere, inwendig vrije mannen, de wereld rond te gaan om geld te vragen. Gij zijt geknecht — bovenal in de liefde. Onze Heer Jezus wilde ook niet van het kruis afkomen, omdat Hij helpen, verlossen wilde. Edele Generaal *De la Rey*, het is mij verklapt geworden, waarom gij, toen gij de kostbare buit van een echten, gegalonneerden Generaal in uw handen hadt, hem losliet, hoewel hij opwoog tegen 1000 man van de uwen. Om aan geheel Europa te toonen, dat gij niet, ten koste van wat ook, een gewonden Generaal wildet blootstellen aan de wisselvalligheden en de tallooze bezwaren van uw guerilla-tochten.

Ik verklaar, dat mijn geloof is *versterkt* geworden, omdat het niet hangt aan en rust in een men-

schelijke zaak, dus ook niet in die der Boeren, maar het eenig en alleen hangt aan en rust in God. En diep heb ik gevoeld, dat zulk een geheim van Goddelijke beproeving, loutering en bewaring geen geheim kan blijven. Dat geheim moet openbaar worden als dit te zijn, dat de God van het wereldbestuur toekomstige plannen met u heeft, in verband met de groote wereldverlossing, die toch, Gode zij dank voor het houden van Zijn belofte, niet in de lucht hangt, maar hemelsche werkelijkheid is, die met Christus' openbaarwording in heerlijkheid uit den hemel zal nederdalen om tot «aardsche» werkelijkheid te worden, moet het zijn, door de oordeelen heen.

„Ja, Gods verbond staat eeuwig vast,

„Zoo staat geen berg, geen rots.

„En toeft Hij ak, Hij kent Zijn tijd,

„Hij komt, Hij komt gewis!»

Spreekt gij het niet uit om bepaalde oorzaken, dan zullen *wij* het doen. Wij zijn overtuigd van een groote toekomst voor u. Nu draagt gij het zaad, dat gij zaaien zult, gaande al weenende; maar voorzeker zult gij met gejuich wederkomen, dragende uwe schoven.

Wanneer? Op Gods tijd. En met hemelsche bedoelingen.

De tot uw ontvangst gevormde Commissie te *Berlijn* eindigt haar warmen oproep tot het volk aldus: «niet om tot wraak op te roepen, komen *Botha*, *De Wet* en *De la Rey*, maar om hulp te zoeken. Nog eenmaal zullen zij tot ons het woord voeren. Doch achter hen zal, onzichtbaar, staan de onver-

gankelijke en eeuwig rechtvaardige geschiedenis, en vol liefde zal zij zich tot haar zonen buigen en hun den lauwerkrans op het voorhoofd drukken.»

Onze God kan niet geëerd worden in uw ondergang, en Hij heeft gezegd: «die Mij eeren, zal Ik eeren.» Nergens schaamt gij u uwe belijdenis, en, waar de weg open is, is uw ingang, ook in *Europa*, in Gods huis, gelijk Neêrlands Koningin dat ook doet, tot beschaming van duizenden Protestanten, die niet meer opgaan om Gods wil en om Jezus' wil, maar wel om «mensen» te zien.

Gij zult maaien de vrucht van uw lijden.

De dood van uw duizenden zal niet te vergeefs zijn. O, ik heb mij zelve dikwijls afgevraagd: welke is hun beteekenis in de hemelsche plaatsen voor u in uwe toekomst. De asch uwer verbrande hoeven zal, ik spreek in figuurlijken zin, als een bemesting zijn tot vruchtbaarmaking van uw land.

Nog eens: Wanneer? En weder antwoord ik: op Gods tijd.

Toen ik, Generaal *Botha*, de aandoenlijke en weemoedige vreugde had, om uwen kleinen *Philip* te doopen, dacht ik: Wie weet, waartoe deze kleine nog door God is verkoren?

Ik heb altijd gevoeld, dat uwe toekomstige grootheid in verband zal staan met Gods plannen met het donkere *Afrika*. En Gods plannen ontwikkelen zich snel. Er is een ontzachlijke drang en haast in onzen tijd. Spoediger dan men denkt, kan de verstokte moderne *Farão* gedwongen worden zijn prooi los te laten, en dan zal Israëls God tot u zeggen: «Trekt

uit, trekt voort!» Dat zal de *grootte trek* zijn, zooals gij nog niet gekend hebt, het diensthuis uit!

Een ontzachtelijke les is door den hemelschen Opvoeder in uw huidige geschiedenis aan de geheele wereld gegeven. Dat is: af te zien van het aardische. Daar aan kleeft nog de vloek Gods. De zucht naar geld en naar wereldmacht is de helsche bron geweest van al het kwaad, dat aanschouwd is geworden, en waarover de duivelen lachen.

« Die wijs is, merk die dingen

« En geef verstandig acht

« Op 's Heeren handelingen! »

Dat gedaan, en gehandeld naar de zifting Gods, waarmede God u gezift heeft, en wat gij zelven zoo vaak hebt uitgesproken: «ons wordt nu gezift,» zal u de dageraad opgaan, als donkerheid over uw vijanden zal komen.» Nu smeekt het geboren kind: «Heer, wend onze gevangenis,»... dán zult gij vrij uitgaan. Uw *Volkslied*: « dat vrije volk zijn wij, » is in onzen psalm ingelegd, in deze woorden: «als de Heer de gevangenen Zions wederbracht, werd onze mond vervuld met lachen en onze tong met gejuich.» Alsdan zal het moderne heidendom *gedwongen* zijn te zeggen: «de Heer heeft grootte dingen aan dezen gedaan!»

Recht en waarheid en naastenliefde *moeten* zegevieren op de aarde. Het grootte onderpand er van ligt in Christus. Maar er zijn ook andere onderpanden nog, als vonken, die ontsprongen zijn aan het vuur der eeuwige waarheid, die in Jezus Christus

gestalte bekomen heeft. Die onderpanden zijn, dat het lijden om recht en waarheid, dat geleden is met het oog op en in de kracht van Christus en zijn heilige levenswetten, roept om loon. **Het tranenzaad schreeuwt om de vreugde-oogst.**

In den vorm van een vraag, om der bescheidenheid wil, heb ik eenmaal mijn heilige overtuiging ingesproken in de ooren en het hart van den ouden President *Krueger*. En wel, of het volk der twee kleine republieken niet tot een schouwspel moesten gesteld worden, dat er geen plaats is voor recht en waarheid in een wereld, die eenmaal Christus heeft uitgeworpen en dat nog dagelijks doet door het vertrappen van zijn wetten, hoe ze Hem ook eert met den mond. Zóo werden in een zekeren zin de overblijfselen van het lijden van Christus vervuld in het geketend worden van twee vrije republieken door zondige hartstocht van « groote mogendheden ». Maar dan ook: « indien wij met Christus lijden, zullen wij met Hem verheerlijkt worden » (Rom 8, 17). Met Hem geleden, met Hem verheerlijkt, deels in de hemelsche sfeeren, deels in een vrij nationaal bestaan, om de heerlijke zaak van Christus te dienen, die toch « de groote overwinnende Generaal » is, bij alle schijnbare nederlagen.

O, welk een bestemming! Juicht, juicht, gij, die gelooft! Juicht gij. En wij juichen met u mede. Wij zijn één volk, in bloed en afkomst; ook in geloof en verwachting.

Een Christen is een held, gelijk Habakuk het was, als hij uitriep: « alhoewel de vijgeboom niet

bloeien zal, en geen vrucht aan den wijnstok zijn zal, dat het werk des olijfbooms liegen zal, en de velden geen spijzen voortbrengen; dat men de kudde uit de kooi afscheuren zal, en dat er geen rund in de stallingen wezen zal, zoo zal ik nochtans in den Heer van vreugde opspringen, en ik zal mij verheugen in den God mijns heils!» (3 : 17 en 18). Is die teekening van toestand niet letterlijk van toepassing op de twee republieken van Zuid-Afrika? Nochtans — in God verblijd. En aangeheven, gij en wij, in het aangezicht van al onze vijanden, het heldenlied van Luther, den geestelijken krijgsgang, dien ik zoo gaarne noem de Christelijke Marseillaise :

Een vaste burg is onze God,
Een toevlucht voor de zijnen!
Al drukt het leed, al dreigt het lot,
Hij doet zijn hulp verschijnen.
De vijand rukt vast aan,
Met opgestoken vaân :
Hij draagt zijn rusting nog
Van gruwel en bedrog,
Maar zal als kaf verdwijnen.

Geen aardsche macht begeeren wij,
Die gaat zeer ras verloren.
Ons staat de sterke Held ter zij,
Dien God ons heeft verkoren.
Vraagt gij zijn Naam? — zoo weet,
Dat Hij de Christus heet,
De lieveling uit Gods schoot,
Zijn Zoon en troongenoot!
De zeeg' is Hem beschoren!

Gods Woord houdt stand in eeuwigheid
En zal geen duimbreed wijken.
Beef, Satan! — Hij, die ons geleidt,
Zal u de vaan doen strijken!
Delf vrouw en kindren 't graf,
Neem goed en bloed ons af,
Het brengt u geen gewin;
Wij gaan ten hemel in
En erven koninkrijken!

~~~~~  
**Dankgebed.**  
~~~~~

Solo (*Mej. Büge*)
en Gemeente.

Mijn schilt en-de betrouwen
Sijt ghij, o Godt, mijn Heer!
Op U so wil ick bouwen,
Verlaat mij nimmermeer!
Dat ick doch vroom mag blijven,
U dienaer taller stont,
Die tyranny verdrijven,
Die mij mijn hert doorwont.

Oorloff, mijn arme schapen,
Die sijt in grooten noot;
U herder zal niet slapen,
Al zijt gij nu verstroit.
Den Heer heb ick gebeden
Van mijnes herten grond,
Dat Hij mijn saeck wil reden,
Mijn onschuld doen oorkont.

Bescherm, o God! bewaar hun grond,
Waarop hun adem gaat.
De plek, waar hunne wieg eens stond,
Waar eens hun graf op staat. —
Wij smeeken van Uw Vaderhand,
Met diep geroerd gemoed :
Hergeef 't geknechte volk hun land,
Gedrenkt met zooveel bloed. (*bis.*)

Z E G E N .

Een geïmproviseerde schaal-kollekte voor de Boeren,
bij het uitgaan van de kerk gehouden, bracht op de som
van fr. 525.—.

Evangelisatie Drukkerij. — Brussel.
